

daarbij behooren. Dan komen ellenlange opsommingen van voegwoorden, voornaamwoorden, fonetische opmerkingen en dergelijke geleerdheden. Ongelooflijk droog. Toch kende ook het taalonderwijs wel wat anders. Zoo werden de jongelieden soms uitgenoodigd tot het maken van parafrazen, waarvan er ook een bewaard is, die ik tot slot geef. „Een zoon, zijn eigen vader vermoord hebbend (sic) en de wetten vreezend, vluchtte naar de wildernis en over de bergen trekkend werd hij achtervolgd door een leeuw en achtervolgd wordend door den leeuw, klom hij in een boom en toen hij in den boom geklommen was, vond hij daar een slang en terwijl hij naar boven had kunnen klimmen, daalde hij vanwege de slang weer neer... (dan ontbreekt een gedeelte en dan volgt de moraal)... een misdadig blijft voor de godheid niet verborgen”.

Zoo zou ik kunnen voortgaan nog andere merkwaardigheden te vertellen, die de opgravingen ons geleerd hebben. Maar dit moge volstaan. Er blijkt reeds uit, van hoe groot belang deze vondsten kunnen zijn voor de kennis van het alledaagsche leven, waaromtrent we in menig opzicht door de schrijvers niet zoo goed zijn ingelicht. We betrappen hier de praktijk, in wat ik vertelde die van het schoolleven, op heeterdaad en daardoor gaat die wereld van duizenden jaren geleden voor ons leven; we merken, dat die oude Grieken menschen waren van gelijke beweging als wij, al was hun maatschappelijk leven dan ook anders ingericht dan het onze; we zien, dat ook in de praktijk van het schoolleven dezelfde moeilijkheden voor leermeesters en leerlingen voorkwamen als bij ons, en dat er ook in dat opzicht niets nieuws is onder de zon.

Dr A. SIZOO.

Hooggeachte Redactie,

Gaarne zag ik onderstaand schrijven in „De Reformatie” opgenomen. Bij eventuele plaatsing mijn dank.

Tot mijn spijt hebben enkele woorden, in de inleiding tot het Verslag van de Jaarverg. der Vereeniging van Leeraren bij het Chr. M. O., aanleiding gegeven tot ergernis aan den betrokkene. Nader bleek me, niet alleen uit het schrijven van Dr Marmelstein, dat ook anderen het als een insinuatie opvatten. Ik heb aan het adres van Dr Waterink iets geschreven, dat op verdachtmaking gelijkt. Dit was verkeerd. Daarom verzoek ik Dr W. mijn excuses te willen aannemen.

Hoe kwam ik er toe, de gewraakte woorden neer te schrijven? Het geschiedde niet in opwindning. Maar toch wel in een eenigszins bittere stemming, die nog niet geheel geweken is. En die stemming heeft Dr W. bij mij (en bij vele leeraars bij het Chr. M. O.) opgewekt, daar wat hij in „De Reformatie” van 20 Febr. '25 schreef, en niet herriep! Als Dr W. daar beweert, dat er zeer goede uitzonderingen zijn, dan deugt dus ons corps niet. Dat is een harde beschuldiging. En wat mij nu vooral ergerde is dit, dat Dr W., die toch ook leeraar was (of nog is), zijn bezwaren, zoover ik weet, nooit in onze Vereeniging of ons Orgaan geuit heeft, maar opeens als journalist in zijn blad met zulke zware aanklachten komt.

Dit ter verklaring; niet ter verontschuldiging. Nog eens: het spijt me, dat ik uiting gaf aan minder edele gevoelens ten opzichte van Dr W.

Verder zal ik op de zaak niet ingaan.

Dr W. geeft in „De Reformatie” van 29 Mei j.l. zijn voornemen te kennen, de kwestie in ons Orgaan verder te behandelen.

Daar ben ik blij om. Naar mijn meening had Dr W. daar moeten beginnen. Intusschen zou het mij, en velen, een zeer groot genoegen doen, als Dr W., wat hij in „De Reformatie” van 20 Febr. j.l. schreef, ook in dat blad alsnog herriep.

Met de meeste hoogachting,

Uw dw. dn.,

P. DEN BOER.

Rotterdam, 8 Juni 1925.

Naschrift. Ik ga op dit schrijven niet weer in. Daar de heer d. B. het aan den eind-redacteur zond, en het deswege wachtte tot een red.-vergadering, bleef het eenige weken liggen.

Gaarne neem ik het excuus van den heer d. B. aan. Alles is hiermee in orde.

Intusschen schijnt — gelijk mij uit een correspondentie met dhr Keegstra bleek — een poststuk zoek te zijn geraakt. Daarom ondervindt mijn antwoord in „Ons Chr. M. O.” vertraging.

J. W.

LITERATUUR EN KUNST.

„Moment-opnamen”.

Eigenlijk behoort de bespreking van het boekje, waarover we in dit artikel handelen: „Moment-opnamen” door A. M. Emous, niet in deze rubriek van ons blad thuis, want het is niet een literair, maar een Evangelisatie-geschrift.

Het voert ook volstrekt niet de pretentie, een literatuur-product te zijn en neemt niet in het minst de houding daarvan aan. Integendeel, klaar en eerlijk komt het uit voor z'n evangeliseerend karakter, in inhoud en vorm beide.

Dat we het dan toch in deze rubriek bespreken, heeft tweërlei grond: vooreerst is het in z'n soort nauw verwant aan een in onzen tijd bijzonder gewild genre van literatuur, de kinder-psychologie, en ten tweede heeft het kwaliteiten, die zekere literaire waarde insluiten.

„Momentopnamen”¹⁾ draagt tot ondertitel „Schetsen uit het leven van kleine menschen”. Kinderen dus zijn de figuren, die hier ten tooneele verschijnen. De Schrijfster, Mej. A. M. Emous is een onderwijzeres, die vertelt van haar jongens en meisjes, en ons, ouderen, een blik doet slaan in de ziel van het kind.

Door dezen inhoud is het boekje nauw verwant aan de vrij vele geschriften, meest ook van Schrijfters, die in de nieuwere literatuur de aandacht vestigen op het kinderleven. Herhaaldelijk al schreven we over deze boeken en wezen daarbij de plaats aan, die ze in de moderne letterkunde innemen en verdienen.

In bijzonderheden deden we zulks naar aanleiding van de proeven van dit soort, die Mevr. Cohen — de Vries heeft nagelaten, „Uit de School geklapt” en „Kinderen uit m'n klas”, schetsenbundels, die we, naar de lezer zich mogelijk herinneren zal, om hun psychologisch-analyseerend karakter, het rijke talent van waarnemen en opmerken, dat er uit sprak, meenden te mogen rekenen tot het beste, wat de latere literatuur op dit gebied heeft opgeleverd.

Waar nu het boekje van mej. Emous in z'n conceptie geheel aan deze bundels gelijk is, zal het den lezer duidelijk zijn, dat we het daarom in de eerste plaats onder het hoofd „Literatuur en Kunst” bespreken.

Wie de fijne boeken van Mevr. Cohen — de Vries genoten heeft, weet, dat ze vertelden van Chris, Liesbeth, Piet, Elsje, Mientje, Trui en vele andere kinderen, die, ieder in hun eigen karaktertrekken en hebbeligheden, werden beschreven als vertegenwoordigers van die kleine wereld, waarin zoo groote verscheidenheid van gaardheid en gesteldheid aan den dag treedt. Een voor een liet de Schrijfster ze voor den dag komen uit de bonte mengeling der klasse-gemeenschap, om ze te doen zien, ieder weer anders dan de anderen, elk met eigen behoeften en gebreken, vragend ieder voor zich toewijding, liefde, geduld, tact, meeleven, meelijden van de onderwijzeres, die allen te gelijk onderwijzen moet. Het moeilijke, maar mooie, het vaak teleurstellende maar steeds ook weer verblijdende werk van de onderwijzeres, dat verrijkt en verdiept zoo het met liefde en toewijding wordt verricht, kwam door deze boeken in een duidelijke belichting te staan. De lezers, en ze waren talrijk, leerden dien arbeid waardeeren en als begeerlijk zien.

Ook in onzen christelijken kring werden deze bundels terecht met erkentelijkheid ontvangen. En ze deden aanstonds de begeerte ontstaan naar dergelijke boeken uit een christelijke levensovertuiging geschreven, naar schetsen van een christelijke onderwijzeres, die op dezelfde, liefdevolle en fijne wijze haar leerlingen wist te naderen en te leiden, maar dan naar het eenige en groote levensdoel. Zelf hebben we die begeerte uitgesproken naar aanleiding van Mevr. Cohen's boeken en ook elders in de christelijke pers zagen we haar geuit.

Inderdaad verschenen in enkele schoolbladen sindsdien zoodanige schetsen, maar een bundel liet zich tot nu toe wachten. En nu is Mej. Emous, voorzoover mij ten minste bekend is, de eerste, die tot dat moeilijke werk zich heeft gezet, en een boekje heeft gegeven naar den stijl van Mevr. Cohen — de Vries, maar dan van positief christelijke visie.

Evenals haar voorgangster, wier invloed duidelijk merkbaar is, vertelt zij van Jan en Martin en Arie, van Wim, Gij, Jaantje, Mielje, Harm, Daan, enz. Ze introduceert haar kinderen op dezelfde eenvoudige wijze, zonder onnodigen omhaal van persoonsbeschrijving, waarom het immers niet te doen is, ze toont een zelfde liefde te bezitten voor het kind en een gelijke toewijding voor haar arbeid.

Maar — en dat is het verschil — zij ziet haar kinderen en haar werk onder ander aspect, onder religieuze belichting. Ze spreekt met haar leerlingen over de eeuwige dingen en leidt de gedachten van haar lezers ook in die richting, door een enkele korte opmerking, die ze aan haar analyse toevoegt. Metterdaad brengt dus dit boekje den wensch, dien het literaire werk van Mevr. Cohen deed ontstaan, dicht bij zijn vervulling en alszoodanig verdient het dus in onze rubriek bespreking.

De Schrijfster noemt haar schetsenverzameling: „Momentopnamen”. Ze wil ze dus als snellekjes opgevat zien, die één moment vastleggen. Uiteraard zijn daardoor de stukjes heel kort, enkele luttele pagina's en veelvuldig in aantal; daarbij ligt het accent vooral in „de toepassing”, de slotbeschouwing, die het religieuze element toelicht, dat in de schets ligt opgesloten.

Hieruit nu blijkt het evangeliseerend karakter van den bundel; niet de kinder-psychologie als zoodanig is de hoofdzaak, maar wat aan geestelijke waardij in de waarneming van het kinderleven ligt opgesloten, wat die observatie leert zien in het

eigen leven, in de verhoudingen rondom, waar dikwijls zooveel is, dat gansch vreemd is aan den geest van Christus, die immers herhaaldelijk een kindken nam en dat in het midden der menschen stelde.

In deze strekking ligt de beteekenis van dit boekje. Als men haar verstaat is men geheel verzoend met het op 't eerste gezicht ietwat onevenwichtige der korte stukjes, die soms meer beschouwing over dan beschouwing van het object zijn, gaat men de fijnheid waardeeren, die in vele van die opmerkingen tot uiting komt.

Een voorbeeld moge daarvan getuigen. „Jaantje” is een preutsche meiske, die van moeder geleerd heeft er voor alles op te letten, dat de menschen niets aan te merken hebben. In enkele korte trekken is Jaantje zoo geteekend. En dan volgt dit slot:

Jaantje, kind, voor je groot bent, zal je moeten leeren inzien, dat 't er niet op aan komt, wat de menschen van ons zeggen. Als ze goed van ons spreken worden we daar niet beter van, en als ze kwaad spreken, niet slechter. We zijn allemaal heel iets anders, dan de menschen van ons denken.

Maar wat er wel op aan komt is, of onze ziel recht staat tegenover God.”

Een ander voorbeeld: De dokter heeft van een der leerlingen gezegd, dat hij blind zal worden. De jongen weet het, merkt het zelf ook wel en heeft een zeer zwaren strijd. Op een lange wandeling spreekt de juffrouw met hem. De angst, „gloeiende, heete, verzengende angst” schuift achter het tweetal aan, maar er was ook de Man van Smarten, die met dien angst den strijd aanhond en overwon. Volkomen rustig volgde nu de jongen den Heiland, „Die den weg zou wijzen, door zelf vooraan te gaan”. En dan komt het besluit:

„Zes weken later is hij gestorven aan longontsteking. Op 't laatste oogenblik zei hij met schitterende oogen: „Ik zie alles”.

God is barmhartig en genadig. Maar niet halverwege den berg Moria werd Abraham gezegd, dat zijn offer niet noodig was.

Eerst, toen hij dat volkomen en vrijwillig in den geest gebracht had.”

Door zoodanige toevoegingen aan wat verteld wordt, komt diepte in het boekje, kracht van getuigen ook, die de evangeliseerende strekking versterkt.

Dat het uiterst moeilijk is bij zoodanigen opzet den toon zuiver te houden, niet „opzettelijk” te worden in de „toepassing” en geforceerd in het concludeeren; behoeft wel geen betoog. Schetsjes als „Het Speelkwartier”, „Langs de Straat” bewijzen, dat de Schrijfster aan die moeilijkheid niet geheel ontkomen is, en ook vallen enkele stukken als „Die, als Hij gescholden werd”, „Vergeet de smaakvrede van Versailles niet” buiten het kader van den bundel. Maar over 't geheel genomen, mag van dit boekje worden getuigd, dat het, juist in z'n hoofdinhoud, voortreffelijk is. Gewenschte soberheid geeft aan de gedachten kracht; er ligt een glans van geloof en een gloed van liefde over de meeste stukjes, die ons dit eenvoudige boekje met erkentelijkheid en waardeering doen ontvangen.

Als tweede reden, waarom we in deze rubriek over dezen bundel spreken noemden we z'n kwaliteiten.

Nog een enkel woord daarover ten besluite.

De psycho-analyse, die uitgangspunt is van de beschouwingen, is alleszins verdienstelijk. Het aantrekkelijke daarvan in de boeken van Mevr. Cohen — de Vries vinden we in vele opzichten hier terug. En dat is een eigenschap, die, in het licht gezien van de moderne letterkunde-openbaring, literaire waarde geeft.

Voorts treft herhaaldelijk een fijne penseelstreek, die de taal kleurt naar den inhoud der woorden. En ook dat is een verdienste, die vermelding verdient. De Schrijfster kan vertellen, maar ook weet ze, wat ze vertelt, te zetten in de kleur, die het juiste effect er aan geeft.

Eindelijk is een uit literair oogpunt beteekende eigenschap van het boekje: 't emotioneele. Er is leven in vele schetsen, omdat de Schrijfster haar geheele ziel er in legt, de warmte van haar liefde voor het kind, de behoefte, om den lezer van die liefde iets mee te deelen en hem er doet te bezielen. Ook deze kwaliteit brengt het boekje op een hooger plan.

Het moge dan niet een zuiver literair werk zijn als dat van Mevr. Cohen — de Vries — stylistisch merkten we b.v. nog al wat onzuiverheden op — 't is toch van zoo goed gehalte, dat het ook als zoodanig niet zonder beteekenis is.

De hoofdzaak echter blijft de evangeliseerende inhoud.

En die is voortreffelijk.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De United Free Church neemt een bijzonder groot plaats in onder de kerken met een presbyteriaans kerkregering. Zij is zich van haar positie bewust. Zij houdt in den loop van elk synodejaar een rondschouw over de kerken. Dat doet zij officieel. Zij heeft daartoe een „koloniale en continentale commissie”. Deze commissie is samengesteld uit vier en veertig leden,

waarvan drie tag-ouderling- leden en zo veel van de drie leden. Ook ten onzen secretaris. De lijks informatie Church corre toe strekken en uit de scheiden ket dan weer de het kerkelijk commissie d wordt toever schappen, aa landscho ker formeerden rapport uit met kleine zijden, ontv op den ons halingstecken geloofsgemeen staerd, dat in die leden verspreid wo den oorlog te brood zoeken moeicnis te n van het rapp worden de Malia Al hamas, Er Singapore bay, Caler rakter van de vergelijken m schen in Ar kerk van Ut gereformeerde gen in Noor in Argentini mede dan d der United F genoemd.

Verder volg zeesch geboc enige opmer vertuizing et gewezen op daizend guld Toch zijn er kerken die t overzicht va De Unie v groep. Bij de m de Unie b meegerekend de Gereforma deze 75.000 De conclusie de noodzakel daartuit wel l lagn; IV. He Zeeland; VI. nala. In IX. bouweniesser giers, Gib den arbeid met wat onz belangen der landsch-Indi.

Daarna vol Continent, op rangt aan m Commissie w alle andere cteord; dat geniet en ze dat zich haas met het oog treffende de kerkgemeensc geacht. Zij z heel gemakke in de Honga betoon opzich vooral in het de Schotten z op 't vastelan die in druk vloed uit. En bijkans mijn j zorg zijn. Wij verkeerde god land op het hoe groot w beuven van F non wij than predikanten e Het rapport missie ooder woonachtig, d dentie met de hiele medede alle predikan een „in mem jelen vico-vo Na deze inl pori over de c op het vastela linden (de a Portugal, Fra Verder worde blains, Interla Hierop volg toestand en op het vaste

¹⁾ Uitgever is: La Rivière en Voorhoeve, Zwolle.

ondom, waar
nd is aan den
handelijk een
der menschen

van dit boekje
verzoend met
nrichtige der
houwing over
gast men de
n die opmer-

tuigen. „Jaar-
noeder geleerd
de menschen
ele korte trek-
volgt dit slot:

zul je moeten
komt, wat de
goed van ons
van, en als ze
n allemaal heel
ns denken

onze Ziel recht

heeft van een
d zal worden.
If ook wel en
en lange wan-
em. De angst,
st" schuifde
is ook de Man
strijd aanbond
nu de jongen
jeen, door zelf
iet besluit:

aan longontste-
ij met schitte-

aar niet halver-
gezegd, dat zijn
vrijwillig in den

in wat verteld
kracht van ge-
strekking ver-

odanigen opzet
„opzettelijk" te
forceerd in het
og. Schetjes als
raat" bewijzen,
leid niet geheel
de stukken als
geet de smaad-
kader van den
m, mag van dit
st in z'n hoofd-
soberheid geeft
een glans van
wer de meesta-
ekje met erken-
ntvangen.

in deze rubriek
en we z'n qua-

ten besluite.

punt is van de
estelijk. Het aan-
an Mevr. Cohen
hten hier terug
het licht gezien
baring, literair

te penseelstreek
ad der woorden
vermelding ver-
maar ook wat
e kleur, die het

punt betekenen-
emotioneële. Er
t de Schrijver
arnte van haar
s, om den lezer
en hem er door
rengt het boekje

literair werk zijn

es — stylistisch

diverheden op —

het ook als zoo-

evangelisatie

C. T.

KERKEN.

n bijzonder grote
prosbyteriaansche
r positie bewa-
odejaar een rond-
officieel. Zij heb-
e commissie". De
en veertig leden

waarvan drie en twintig predikanten en een en twintig ouderlingen; voeg daarbij nu nog vier vrouwelijke leden en zoo komt ge voor 't jaar 1925—1926 tot het getal van acht en veertig. Het Moderamen bestaat uit drie leden. En van deze drie is de in Boedapest en ook ten onzen bekende Dr J. Macdonald Webster de secretaris. Door middel van den secretaris worden jaarlijks informaties ingewonnen bij de met de United Free Church corresponderende kerken; haar wordt een daartoe strekkend formulier gezonden met eenige vragen en uit de beknopte antwoorden die van de onderscheiden kerken uit éénzelfde land inkomen, wordt dan weer door den secretaris een kort overzicht van het kerkelijk leven van zulk een land gegeven. Deze commissie die het werk doet dat door onze kerken wordt toevertrouwd aan twee onderscheiden Deputaatschappen, aan die voor de correspondentie met buitenlandse kerken en aan die voor de verstrooide gereformeerden in Nederlandsch-Indië, brengt ieder jaar een rapport uit op de Synode. Dit rapport, een boekje met kleine letter gedrukt, groot acht en zestig bladzijden, ontving ik in den loop van de vorige week. Op den omslag staat met groote letter tusschen aanhangsteekens „Of the household of faith". „Over de geloofsgemeenschap". In een korte inleiding wordt geconstateerd, dat ten allen tijde levendig belang is gesteld in die leden van de groote familie die in den vreemde verspreid wonen; deze belangstelling neemt vooral sinds den oorlog toe, daar uit oorzaak der groote werkloosheid zoovele landgenooten in den vreemde werk en brood zoeken. Daardoor breidt zich ook uit de bemoeienis te maken door deze commissie. Het eerste deel van het rapport brengt verslag uit over wat genoemd worden de „kleinere koloniën", als Gibraltar, Malta, Algiers, Madera, Bermuda, Bahama's, Trinidad, Valparaiso, Patagonia, Singapore, Kuala Lumpur, Penang, Bombay, Calcutta en Blantyre. Wij zouden het karakter van de zorg voor deze kleinere koloniën kunnen vergelijken met wat wij vroeger deden voor onze menschen in Argentinië en eenigermate met wat aan de kerk van Utrecht werd opgedragen met het oog op die gereformeerden, die zich eventueel zouden willen vestigen in Noord-Frankrijk. Thans leven onze menschen in Argentinië in veel nauwer kerkverband met ons mede dan dit 't geval is met de groepen van leden der United Free Church in de steden en landen zooveel genoemd.

Verder volgt een belangrijk rapport omtrent het „overzeesch gebied", the Overseas Dominions. Daar worden eenige opmerkingen gemaakt in verband met de landverhuizing en daarna met betrekking tot de finantiën, gewezen op een vermeerdering van een kleine twintig duizend gulden en op een batig saldo van f36000. Toch zijn er nog ongeveer vier honderd vijf en twintig kerken die niets hebben bijgedragen. Dan volgt een overzicht van het werk gedaan en te doen in: I. De Unie van Zuid-Afrika. Ik doe daaruit één greep. Bij de volkstelling gehouden in 1921 bleek, dat in de Unie leven ongeveer 75.000 Presbyterianen (niet meegerekend de leden van de Nederduitsch Geref. Kerk, de Gereformeerde Kerk en de Hervormde Kerk). Van deze 75.000 leven slechts ruim 30.000 kerkelijk mede. De conclusie getrokken uit dit ontstellend feit is: dat de noodzakelijkheid van den arbeid dezer Commissie daartoe wel heel klaar kan blijken. II. Indië; III. Malaga; IV. Het Gemeenebest van Australië; V. Nieuw-Zeeland; VI. Zuid-Amerika; VII. West-Indië; VIII. Canada. In IX volgt dan een breede weergave van de bemoeienissen van 't Comité met Madera, Algiers, Gibraltar en Malta. Dit tweede deel van den arbeid der Commissie heeft veel overeenkomst met wat onze Deputaten doen ter behartiging van de belangen der verstrooide gereformeerden in Nederlandsch-Indië.

Daarna volgt het rapport inzake den arbeid op het Continent, op het vasteland van Europa. Dit rapport vangt aan met vast te stellen, dat het werk van deze Commissie wel het meest, in vergelijking met dat van alle andere „Synodale" Commissies, wordt geapprecieerd; dat deze Commissie bijzondere belangstelling geniet en zeer veel belangrijk werk heeft te doen, dat zich haast met 't jaar uitbreidt. Haar bemoeienissen met het oog op de eigen volkgenooten als ook betreffende de noodlijdende kerken in Europa van andere kerkgemeenschappen worden van het allerhoogst belang geacht. Zij zijn dat metterdaad! Wij verstaan dat al heel gemakkelijk! Wat een belangstelling in ons land in de Hongaarsche Gereformeerden! Welk een hulpbelooft opzichts de Deutsche Gereformeerden en dat vooral in het midden onze kerken! Doch juist door dat de Schotten zooveel belangstellen in de gereformeerden op 't vasteland, en vooral in die groepen en kerken, die in druk verkeer, oefenen zij zoo'n grooten invloed uit. En dat vooral door hun scholen. Dit werkt bijkans mijn jaloeerschheid op. Dit doet mij niet zonder zorg zijn. Wij weten welk een invloed ten kwade eens verkeerde godgeleerde richting heerschede in het buitenland op het eigen land kan uitoefenen. En omgekeerd; hoe groot was niet de invloed uitgaande in vorige eeuwen van Franeker en Harderwijk op Hongarije! Oefenen wij thans geen invloed uit op de Hongaarsche predikanten en studenten?

Het rapport wijst dan eerst op het werk der Commissie onder de eigen leden der kerk op het vasteland woonachtig, daarna op wat zij deed door de correspondentie met de buitenlandse kerken; dan op de financiële mededeelingen rakende dezen arbeid gedaan aan alle predikanten per circulaire, om te eindigen met een „in memoriam" aan den in December 1924 overleden vice-voorzitter der Commissie Rev. W. J. Street. Na deze inleiding op het tweede deel volgt het rapport over de eigen gemeenten die de United Free Church op het vasteland heeft en steunt, en wel in de volgende landen: (de afzonderlijke steden noem ik maar niet): Portugal, Frankrijk, Italië, Zwitserland en Bohemen. Verder worden de zomer-stations genoemd te Aix-les-Bains, Interlaken en Lucerne.

Hierop volgt een kort overzicht van den kerkelijken toestand en van de sterkte en invloed der kerken op het vasteland waarmede de United Free Church

correspondentie onderhoudt. De reis wordt geopend met Nederland. Uit Centraal Europa met Zwitserland, dan volgen Oostenrijk en Duitschland. België opent de reis der kerken uit de „Latijnsche landen", waarop volgen: Frankrijk, Spanje, Portugal, Italië. Dan komt Griekenland. De Magyaarsche kerken van Roemenië, Jugo-Slavie, Hongarije en Slovaakië komen daarop aan de beurt. Voorts worden onder 't hoofd: onder de Slavischen genoemd: Czechie, Polen, Litaunen, Oekraïne en Rusland. Van de Noorsche landen komen voor: Finland, Zweden, Noorwegen en Denemarken. In een afzonderlijke paragraaf worden de studiebeurzen genoemd, verstrekt door het Comité aan negen studenten, die hun geheele of gedeeltelijke studien voltooien aan een der Hoogeschoolen van de United Free Church. En eindelijk werden nog één en dertig mannelijke en vrouwelijke studenten van het Overzeesch gebied door het Comité geïnviteerd en vriendelijk ontvangen ter kennismaking met een aantal vooraanstaande leden der kerk, waarbij deze studenten, uit de dominions en onderscheiden landen van Europa, het woord voerden en hun dank uitten voor de gastvrijheid en vriendelijkheid hun beezen en voor de bemoeiding die zij ontvingen. Een paar statistieken volgen, die een overzicht geven van de gaven ontvangen en voor de wijze waarop die waren verdeeld; een lijst van de predikanten die in den vreemde dienen en van de stations waar zij werkzaam zijn sluit dit allerbelangrijkst en ook zeer leerrijk rapport.

Voor degenen onder ons die belangstellen in groepen gereformeerden, hier en elders verschoen, kan dit rapport groote diensten bewijzen.

Het rapport van onze Deputaten voor de correspondentie zal in veel opzichten wel wat uitvoeriger zijn, maar allicht niet zoo breed oriënteren.

Het optimistisch en ook eenigszins oppervlakkig karakter dat allicht wordt verkregen door het werk van een Commissie die zulk een omvangrijke taak heeft te verrichten, is ook niet geheel vreemd aan dit rapport.

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Ploegen op rotsen?

Enigen tijd geleden nam ik hier over een verhaal van mej. W. V., die in Indië op een onzer zendingscholen werkzaam was. Het liep over een mohammedaansch jongetje, dat zijn specifiek-mohammedaansche gebruiken niet wilde nalaten en de school verliet. De heer Van Egmond kwam ertegen op, dat de onderwijzeres hem kortweg verboden had wat zijn godsdienstplicht hem voorschreef. In verband met diezelfde zaak schrijft thans dhr J. de Wit in „Geref. Kerkbl. voor N.O.I.":

Toen ik in „De Reformatie" het ingezonden van den heer Van Egmond las, aan ds. Scholter toegezonden naar aanleiding van diens „Ploegen op Rotsen?" onder Persschouw, was mijn eerste gedachte: daar moet noodzakelijk iets aan toegevoegd worden, ook om blijk te zijn tegenover de medewerkster aan de „Geref. Kerkbl. van Hillegom". De lange afstand van Indië naar „De Reformatie" deed me echter van het voornemen om in dit blad nog eens op de zaak terug te komen afzien.

Nu evenwel ds. Wiersinga in het nummer van 9 April 11. het schrijven van den heer Van Egmond uit „De Reformatie" overnam, mag ik misschien zoo vrij zijn ook thans nog een paar opmerkingen over het punt in kwestie te maken.

Laat ik dadelijk zeggen, dat ik 'in de hoofdzak, waarom het in de besproken kwestie gaat, geheel met den inzender eens ben. De thetische methode is ook de mijne en een rechtstreeksch en opzettelijke aanvallen van den Islam acht ik met hem, althans in de School beslist contrabande. Ongetwijfeld is het aanvankelijk succes, dat we met onze Scholen hebben, niet alleen te danken aan de kwaliteit van ons onderwijs, maar ook wel degelijk aan de toegepaste methode. Er is dan ook voorloopig geen reden een anderen koers in te slaan. Hierover dus geen verschil.

Een andere kwestie is, wat we moeten verstaan onder aanvallen op den Islam. Daarover kan verschil van meening bestaan. Wat de een verzwijgt, zal de ander zeggen; dat de een verbiedt, zal de ander nog toelaten. Er dient ook rekening gehouden te worden met de bijzondere omstandigheden, waarin een school verkeert. Wat bij de eene school kan, zal nog niet altijd bij een andere school mogelijk blijven.

In 'algemeen geldt echter „dat, waar we Chr. Scholen oprichten voor Inlanders en Chinezen, we deze scholen ook een Chr. cachet hebben te geven. En we doen dat dan ook steeds.

Ons gebod is in de houding, dien wij gewoon zijn daarbij aan te nemen, en in den inhoud, een Chr. gebod. Ons lied, onze psalm, evang. gezang of ander lied is een Chr. lied. Bij onze Bijbelsche geschiedenis verzwijgen we niets, omdat het strijdig is met de leer van den Islam. Als we vertellen van Jezus als Zoon van God, buiten wien geen zaligheid is, staan we lijnrecht tegenover den Islam, en toch spreken we ons ook op dit punt niet overtuiging uit. En als er een leerling vraagt: Meneer, wie is nu hooger Mohamed of Jezus? dan antwoord ik, niet op half-spottenden toon alsof Mohamed voor hen niets was, maar met diepen ernst: Jezus was hooger dan Mohamed, want hij was niet alleen mensch, maar ook de Zoon van God, die ons zalig kan maken. (Zulk een geval heeft zich inderdaad bij mij meermalen voorgedaan en ik heb nooit iets bemerkt van eenige reactie, noch bij de leerlingen noch bij de ouders). De Moh. ouders weten ook heel goed, wat ze van ons te wachten hebben en we zouden zeker niet in hun achting rijzen, als we gingen „draaien". Ten slotte sturen ze hun kinderen geheel vrijwillig naar onze scholen. Als er daarom een jongen vraagt (ook een geval, dat zich bij mij heeft voorgedaan): Meneer, waarom

hebben we met de Hemelvaart van Mohamad niet vrij? dan antwoord ik: Je weet, dat we een Chr. School hebben en je weet ook, dat wij gelooven, dat alleen Jezus ten hemel is gegaan; daarom hebben we alleen op de Hemelvaart van Jezus vrij. De vrager is met dit antwoord volkomen bevredigd.

Ik geef dit stuk ter toelichting over aan de lezers. Ze kunnen er uit zien, met welke moeilijkheden ons zendingsonderwijs heeft te worstelen.

De naam.

In „De Banier", een in N.O.I. verschijnend evangelisatieblad, vond ik het volgende gedicht (zullen we maar zeggen) van Jodocus van Lodensteyn:

Vermogend goud dat, om uw glans geprezen
Uw dienaars kluisterd, en had mij weleer,
Gevangen, mij zal na dees tijd veel meer
Den naakten Jezus wezen.

Na dat ik dien had in mijn oog gekroegen,
Straks was den Amethyst bezwalkt, en 't zonk
Al wat so vooren preuts en pragtig blonk,
Voor 's naakten Jezus zegen.

'k Laat hem, dien 't lust, nu groote schatten delven,
'k En wensch geen scepter nog geen groot gebaar
Van magt, geen pragtig kleed van Jezus; maar
Den naakten Jezus zelve.

Wie het gedicht gevolgd heeft, kan nu tegelijk den den titel verstaan, die erboven staat:

„NAMEN ZIJN KLEEDEREN".

Ik weet niet, of deze titel van Jodocus zelf is, en heb geen tijd, om het uit te zoeken. Ik vermoed, dat hij door den auteur niet gegeven is, maar kan me vergissen. In elk geval meen ik, dat indien Van Lodensteyn dit opschrift gaf, het niet door-dacht is. En dat het vers, juist met dezen titel, een heel naar evangelisatie-middel is. Want het lijkt een bedenkelijke propaganda voor de valsche theorie, dat in het geestelijke en religieuze leven „namen" niet anders zijn dan „damp" en „klank". Terwijl ik wel eens welen wou, wat de evangelisatie anders brengen moet, dan „namen".

Steunen op een roman.

Onder dit opschrift schrijft ds. C. Lindeboom in „Noord-Holl. Kerkbl." het volgende in verband met de onlangs gehouden Jaarvergadering der Evangelischen:

Op de genoemde Jaarvergadering heeft ds. M. Hefting een referaat gehouden over „Evangelisch, Ethisch en Rechts-modern", en daarin doen uitkomen, dat deze drie veel dichter bij elkaar staan, dan het vaak den schijn heeft. Men zou haast kunnen spreken van „dooreengevloeden kleuren".

Intusschen bleef ook de kritiek niet achterwege. Met blijdschap werd geconstateerd, dat bij de Rechts-modernen Christus niet enkel leeraar is, doch ook Verlosser. Maar met dat al had de referent één groot bezwaar.

„Den Rechts-modernen staat bij dat alles niet allereerst een historische persoonlijkheid voor den geest, maar het Nieuw-testamentische Christusbeeld, het Gesamtbild, het Urbild, los van alle vragen naar echtheid en historiciteit. 't Is de Christus-figuur het gefantaseerde Christus-ideaal, dat hen bezielt. Wordt den orthodoxen wel eens verweten, dat zij steunen op een boek, hier is het kennelijk een steunen op een roman."

Dit is scherp gezegd, maar waar. Niet alleen zij, die zich rechts-modern noemen, hebben zich echter dit aan te trekken, ook anderen, b.v. Dr. A. H. de Hartog.

Volgens dezen geleerde is de feitelijke der heilsfeiten in historische zin van heel weinig belang, en komt alles aan op de eenwige waarheid, die aan deze feiten ten grondslag ligt, en die zich in elk wedergeborene realiseert. Al hadden Adam en Christus nooit geleefd, er zou niets verloren zijn.

Herhaaldelijk is er door ons op gewezen dat men door de waarachtigheid der heilsfeiten los te laten de H. Schrift tegensprekt, en prijs geeft het geloof gelijk dit door de christelijk kerk aller eeuwen is beleiden.

En telkens weer was het smadelijke antwoord: „Gij buigt voor een boek".

Maar met ds. Hefting zeggen wij: „Gij steunt op een roman". Of, zooals Prof. Visscher het uitdrukte: „Niet van een feit gaat gij uit, maar van een fictie".

„Steunen op een roman."

Inderdaad.

Er zijn er, die nog verder gaan. Ze „steunen" enkel op een „gelijkenis", een idee, een symbool. Dat wil zeggen: ze noemen een „naam" niet anders dan „damp en klank". Maar zij kiezen daarna zelf iets, dat niet eens tot dampvorming, niet eens tot klankvorming komen kan, doch er ver beneden blijft.

Brochure-Geelkerken.

Verschiedende bladen betuigen hun leedwezen over het feit, dat dr. Geelkerken een brochure in het licht gaf over de kerkelijke procedure, die ook naar zijn eigen wil (want hij ging in beroep) nog niet voltooid is. Uit de verschillende pers-uitlatingen kies ik onderstaande van Prof. Grosheide in „Noord-Holl. Kerkbl.":

Nu heeft Dr. Geelkerken gemeend een brochure te moeten schrijven, waarin hij een en ander, zijn zaak betreffende, heeft opgenomen.

Wij betreuren dat ten zeerste en zullen daarom ook over den inhoud der brochure niet spreken. We hopen, dat dit nooit noodig zal zijn.

Dr. Geelkerken heeft in een woord vooraf het uitlegen van deze brochure trachten te verdedigen. Dat is een punt, dat later aan de orde kan komen, doch waarop we in dit stadium der zaak liever ook niet ingaan.